

Deskriptivní statistika

POLb1139 Statistické myšlení v sociálních vědách

Dnes se posouváme o krok dále

- Známe typy proměnných
- Máme data (vlastní sběr / jiným způsobem)

- Jak začít analýzu?

- Ideální první kroky:
  - Poznejte svá data – struktura, distribuce
  - Vizualizace dat

Deskriptivní analýza

- Explorace dat v rámci jedné proměnné
- Jednorozměrná analýza
- Cílem je popsat a porozumět datům
- Nehledáme rozdíly ani souvislosti mezi proměnnými
- Má smysl před vícerozměrnou analýzou (nebo i samostatně)
- Vizualizace

Deskriptivní analýza

- Záleží na úrovni proměnných podle měření
  - Různé typy proměnných poskytují různé možnosti
  - Kardinální > ordinální > nominální
  - SPSS vás zpravidla nezachrání (a neupozorní na očividný nesmysl)
- Prostor pro odhalování chyb (měření)
  - Identifikace odlehlých případů (outliers)
  - Identifikace chyb při vkládání dat (pokud se dají jednoduše rozpoznat)

Kategorická data

- Nominální a ordinální proměnné
- Společné znaky a rozdíly
- Co je (a není) s nimi možné dělat?

- Primárně můžeme sledovat, kolik případů spadá do jednotlivých kategorií
- Jaká je distribuce hodnot napříč kategoriemi
- Numerické kódy pro jejich hodnoty mají pouze symbolický význam → důsledky?

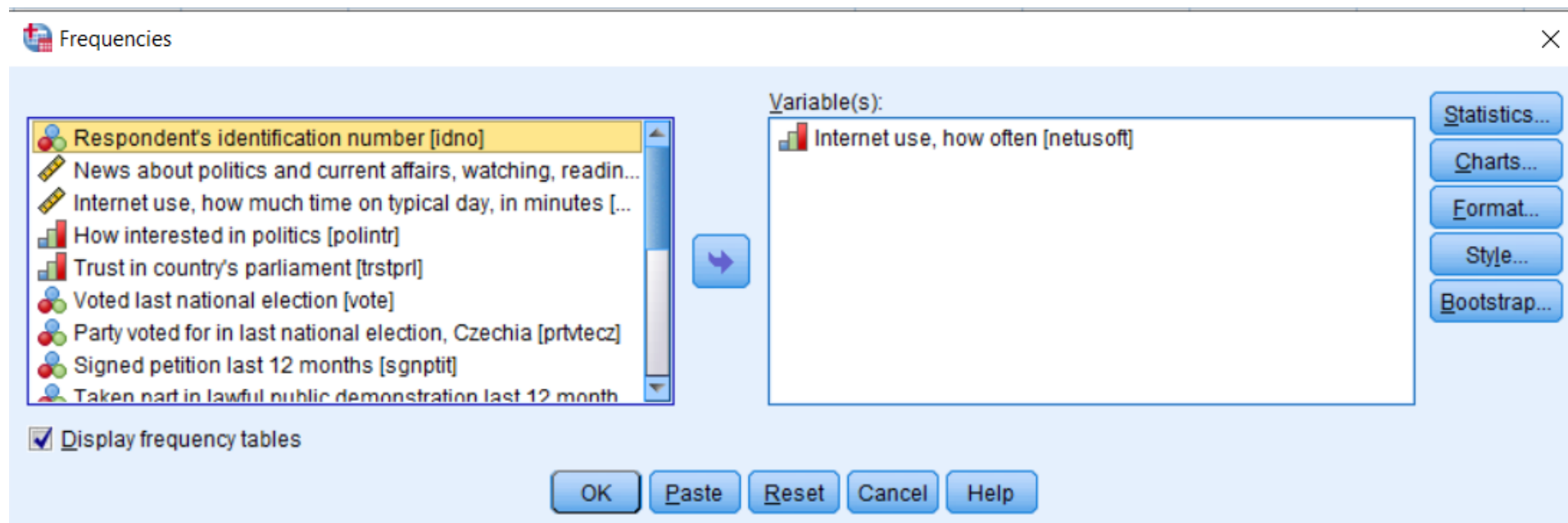
Najděte alespoň 5 nom. / ord. proměnných

ESS9CZ.sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align
1		Numeric	9	0	Respondent's identification number	None	None	11	Right
2	nwspol	Numeric	4	0	News about politics and current affairs, watchi...	{7777, Refus...	7777, 8888, ...	8	Right
3		Numeric	1	0	Internet use, how often	{1, Never}...	7, 8, 9	10	Right
4	netustm	Numeric	4	0	Internet use, how much time on typical day, i...	{6666, Not a...	6666 - 9999	9	Right
5		Numeric	1	0	How interested in politics	{1, Very inter...	7, 8, 9	9	Right
6	trstprl	Numeric	2	0	Trust in country's parliament	{0, No trust a...	77, 88, 99	9	Right
7	vote	Numeric	1	0	Voted last national election	{1, Yes}...	7, 8, 9	6	Right
8	prtvtecz	Numeric	2	0	Party voted for in last national election, Czechia	{1, KSČM}...	66 - 99	10	Right
9	sgnptit	Numeric	1	0	Signed petition last 12 months	{1, Yes}...	7, 8, 9	9	Right
10	pbldmn	Numeric	1	0	Taken part in lawful public demonstration last ...	{1, Yes}...	7, 8, 9	8	Right
11	lrscale	Numeric	2	0	Placement on left right scale	{0, Left}...	77, 88, 99	9	Right
12		Numeric	1	0	Gender	{1, Male}...	9	6	Right
13	agea	Numeric	4	0	Age of respondent, calculated	{999, Not ava...	999	6	Right
14	yrbrn	Numeric	4	0	Year of birth	{7777, Refus...	7777, 8888, ...	7	Right
15	marsts	Numeric	2	0	Legal marital status	{1, Legally m...	66 - 99	8	Right
16	eisced	Numeric	2	0	Highest level of education, ES - ISCED	{0, Not possi...	77, 88, 99	8	Right
17	edyrs	Numeric	2	0	Years of full-time education completed	{77, Refusal}...	77, 88, 99	8	Right
18		Numeric	1	0	Ever had a paid job	{1, Yes}...	6 - 9	9	Right
19	hinctnta	Numeric	2	0	Household's total net income, all sources	{1, J - 1st de...	77, 88, 99	10	Right
20		String	5	0	Region	{99999, Not ...	99999	8	Left

Tabulka četností

- Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies

Tabulka četností

Relativní četnost

Absolutní četnost

Kumulativní procenta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Never	281	11,7	11,8	11,8
	Only occasionally	186	7,8	7,8	19,6
	A few times a week	269	11,2	11,3	30,8
	Most days	393	16,4	16,5	47,3
	Every day	1259	52,5	52,7	100,0
	Total	2388	99,6	100,0	
Missing	Don't know	10	,4		
Total		2398	100,0		

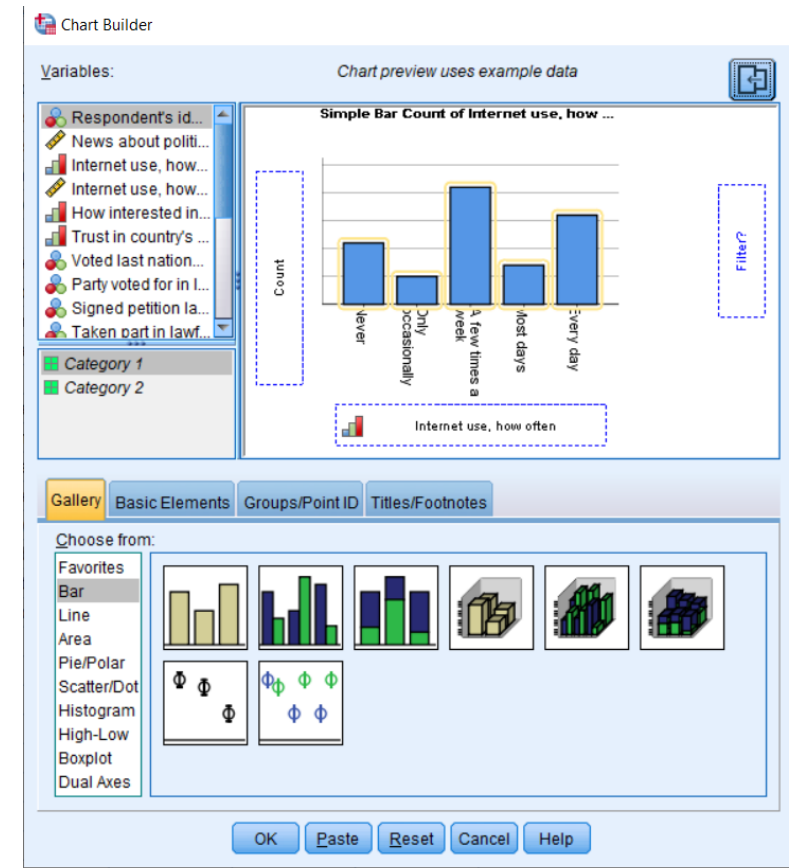
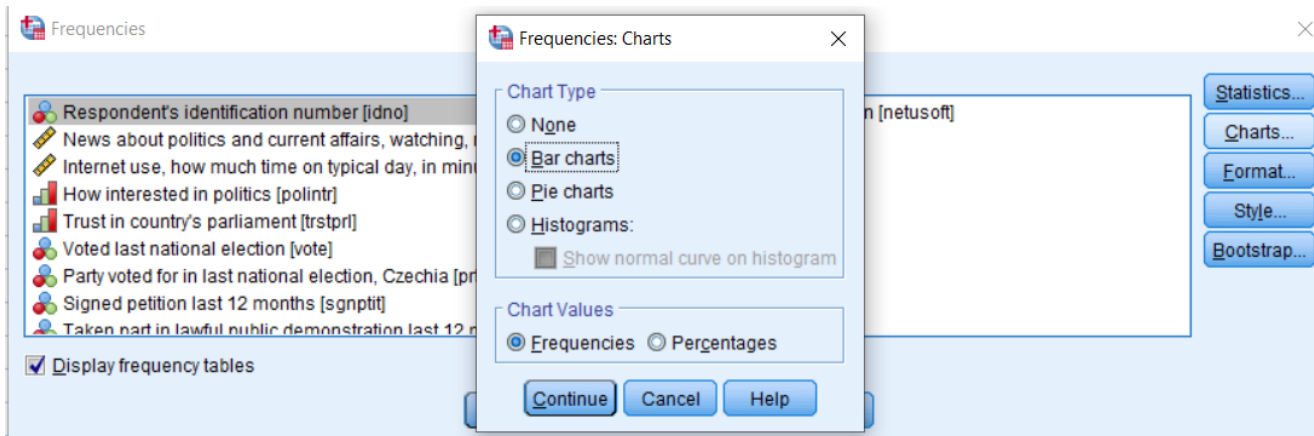

Vizualizace

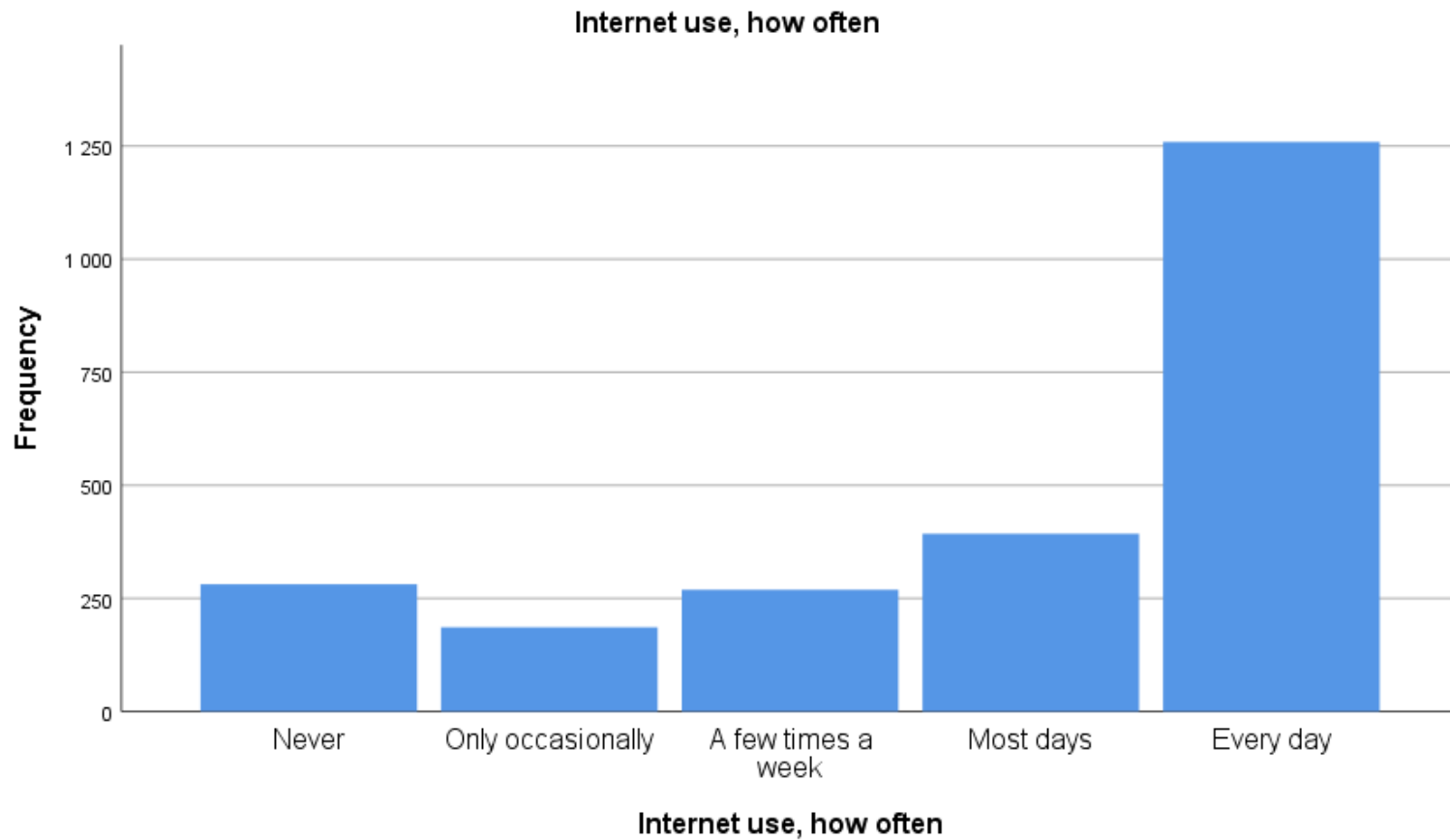
- Základní pravidlo – nekomplikovat si grafy (život)
- Cíl – vizualizovat distribuci hodnot
- Plně postačí jednoduché sloupcové grafy (bar charts)
- Je zbytečné přidávat různé prvky typu 3D, kombinovat barvy, používat pro efekt koláčové grafy (pie charts) atd.

Vizualizace

- Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies → Charts
- Graphs → Chart Builder → Bar...

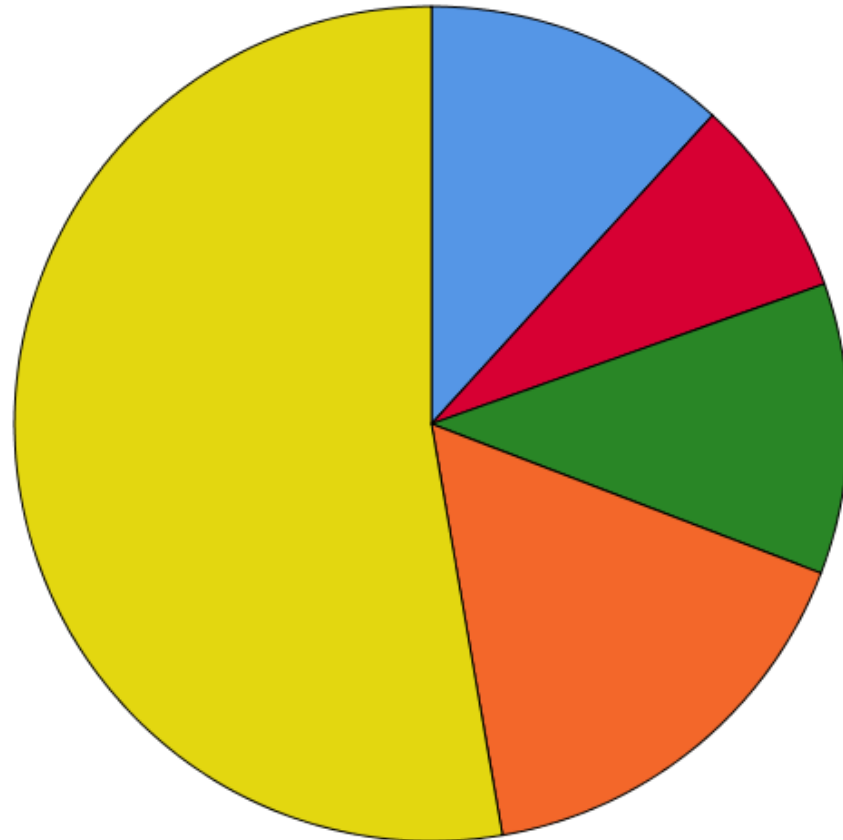

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Never	281	11,7	11,8	11,8
	Only occasionally	186	7,8	7,8	19,6
	A few times a week	269	11,2	11,3	30,8
	Most days	393	16,4	16,5	47,3
	Every day	1259	52,5	52,7	100,0
	Total	2388	99,6	100,0	
Missing	Don't know	10	,4		
Total		2398	100,0		

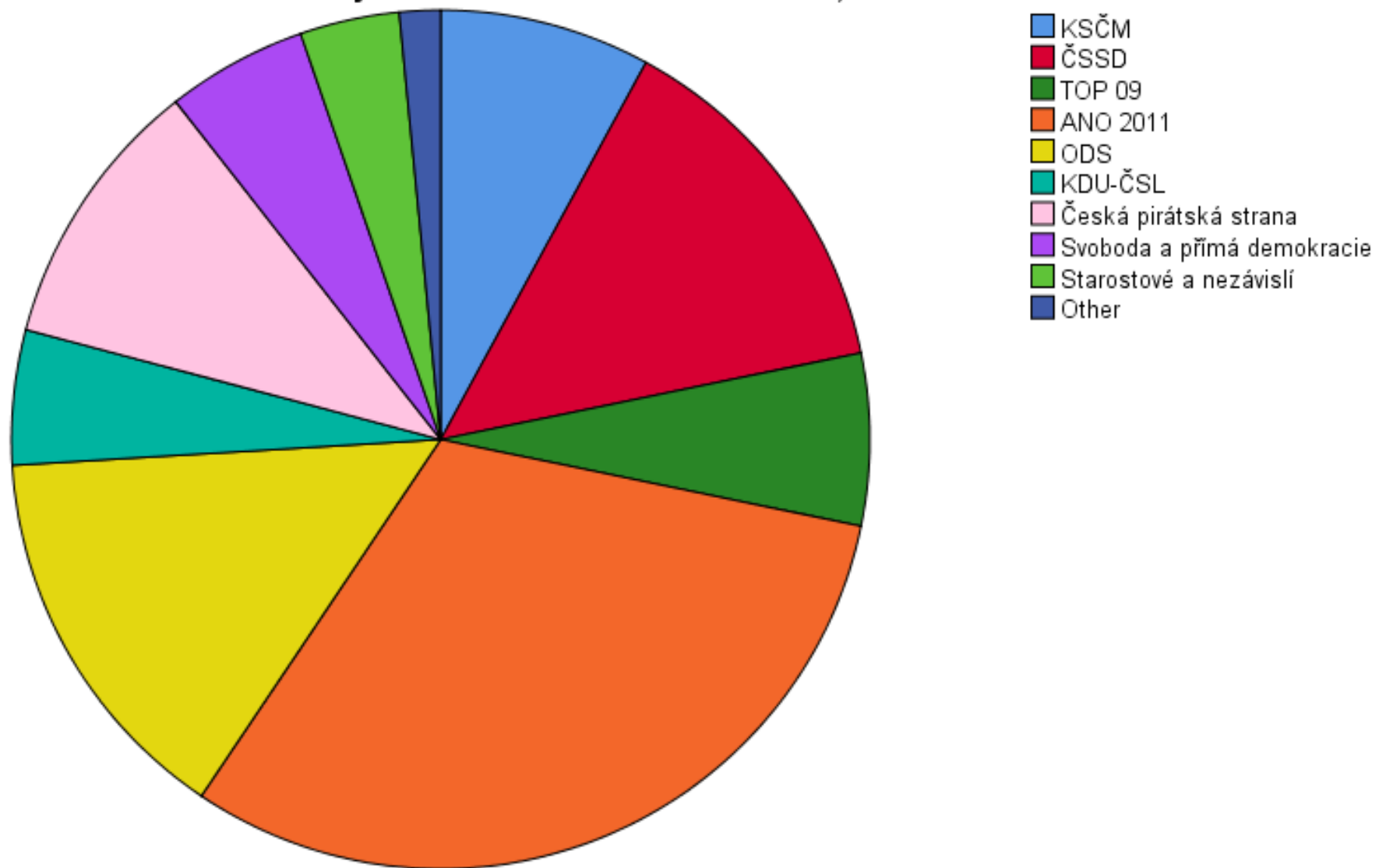
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Never	281	11,7	11,8	11,8
	Only occasionally	186	7,8	7,8	19,6
	A few times a week	269	11,2	11,3	30,8
	Most days	393	16,4	16,5	47,3
	Every day	1259	52,5	52,7	100,0
Total		2388	99,6	100,0	
Missing	Don't know	10	,4		
Total		2398	100,0		

Internet use, how often

- Never
- Only occasionally
- A few times a week
- Most days
- Every day

Party voted for in last national election, Czechia

Trust in country's parliament

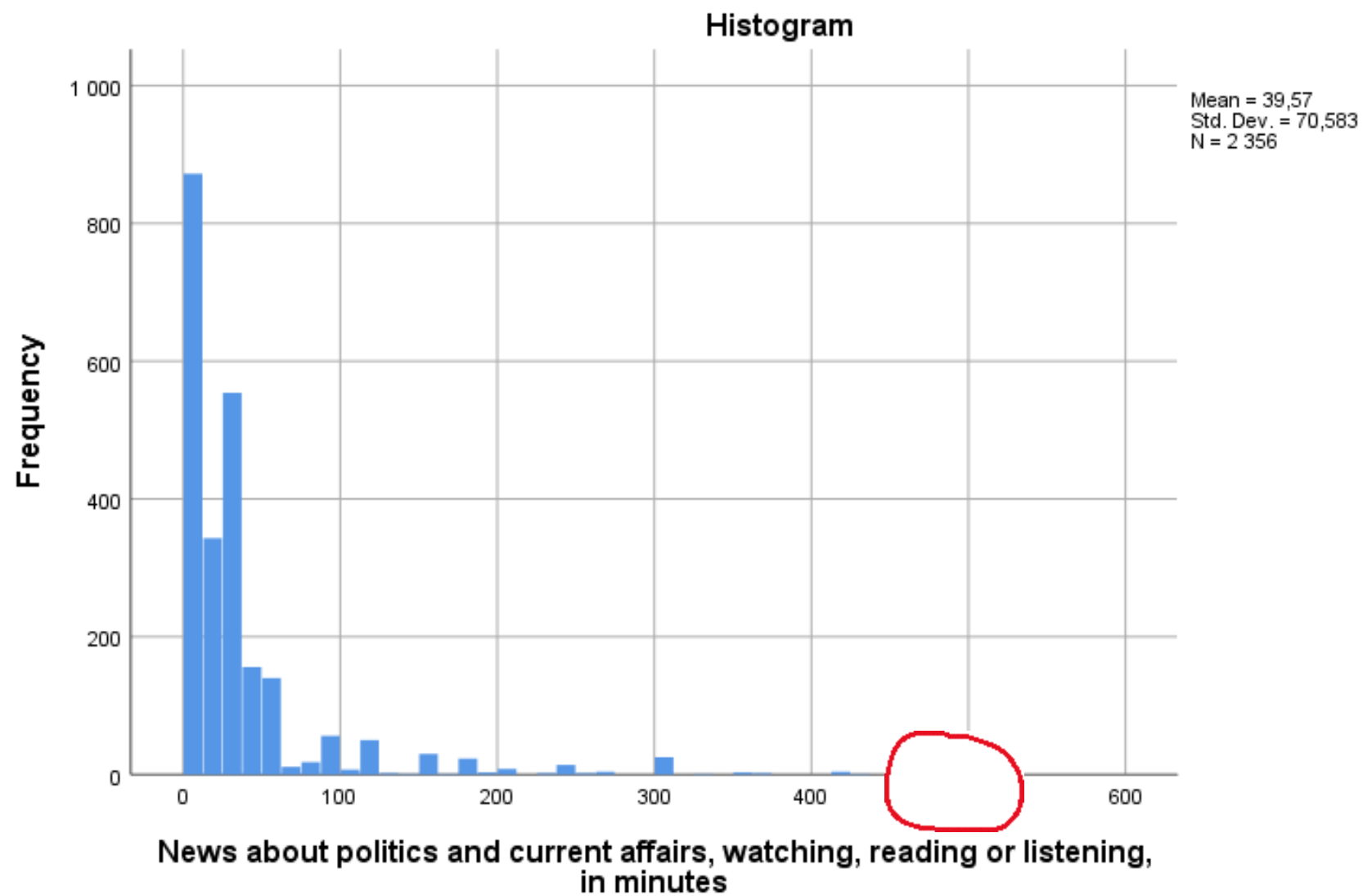

- No trust at all
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- Complete trust

Kardinální proměnné

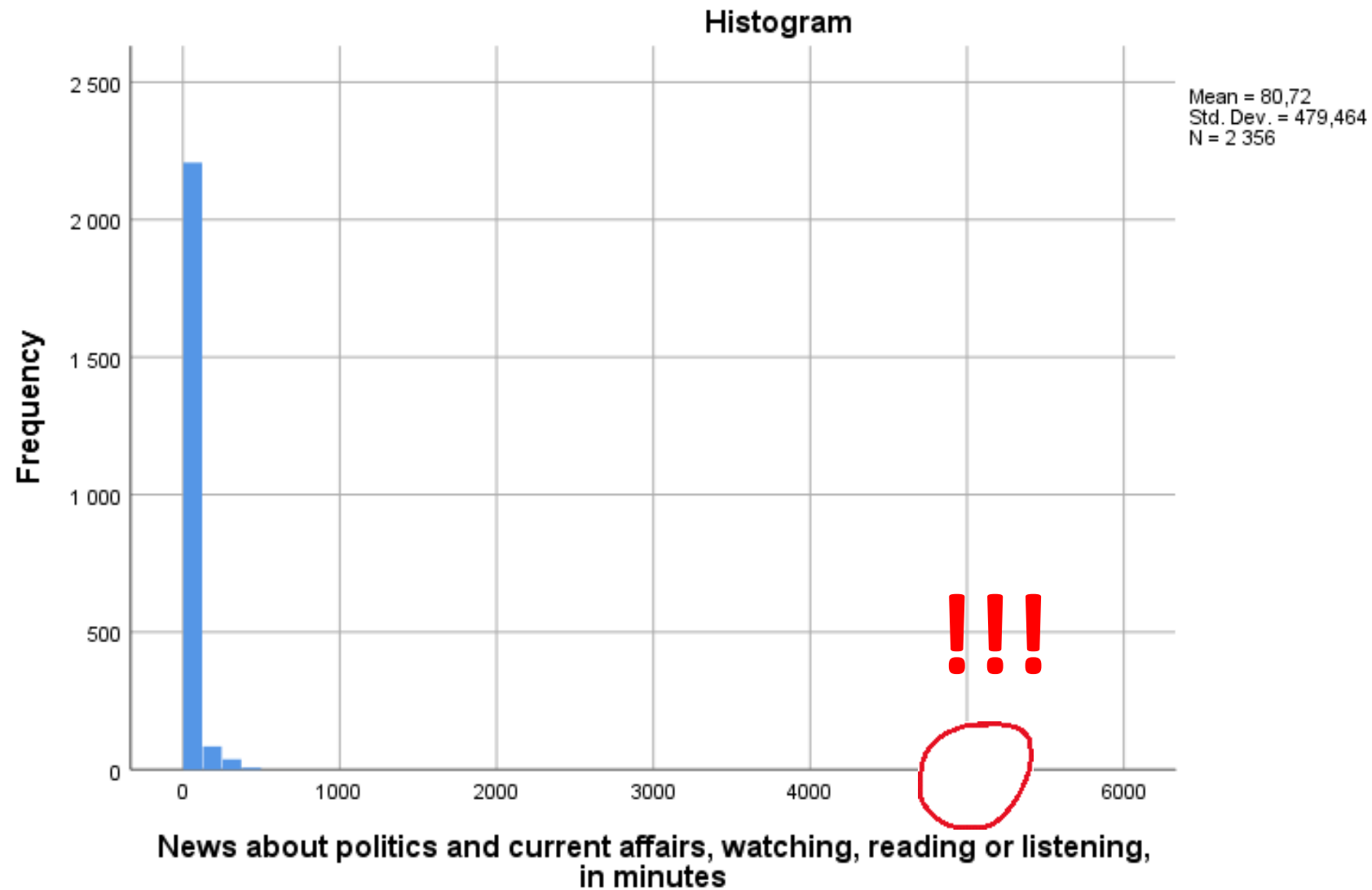
- Intervalové a poměrové (SPSS nerozlišuje – obě jsou *scale*)
- Numerické kódy (zpravidla) odpovídají reálným pozorovaným hodnotám
- Více možností jednorozměrné analýzy oproti nominálním a ordinálním proměnným
- Vizualizace – stejná pravidla

Histogram

Histogram

Míry centrální tendence

- Užitečné nástroje k lepšímu poznání našich dat
  - Modus, medián, průměr
- Použití závisí od typu proměnné:
  - Nominální – modus
  - Ordinální – modus, medián
  - Kardinální – modus, medián, průměr

Modus

- Nejčastější hodnota
- Frekvenční tabulka - nejvyšší hodnota
- Sloupcový graf / histogram - nejvyšší sloupec

- Využití při všech typech proměnných
- Modus nemusí být nutně pouze jeden (bimodální, multimodální distribuce)

Medián

- Středová hodnota, rozděluje dataset na dvě poloviny hodnot
  - Hodnota, pod kterou leží 50 % hodnot a nad kterou leží 50 % hodnot
  - V kategoričkých datech = mediánová kategorie (kumulativní četnost zahrnuje 50 % případů pod mediánem)
  - 50. percentil
- Postup:
  - Seřadíme hodnoty vzestupně
  - Najdeme tu, která leží uprostřed data setu (jednodušší pro matice s lichým počtem hodnot)
- Výhoda: je stabilní, není citlivý na extrémní hodnoty

Medián - příklad

- Počet hodin denně na sociálních sítích (9 lidí): 7, 0, 15, 8, 4, 6, 3, 10, 1
  - Seřazení → 0, 1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 15
  - Výběr hodnoty uprostřed (5. v pořadí) → **6**
- Co když máme sudý počet pozorování?
  - 8 lidí, stejný příklad: 7, 0, 15, 8, 4, 6, 3, 10
  - Seřazení → 0, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 15
  - Medián je uprostřed dvou prostředních naměřených hodnot: $(6+7)/2 = \mathbf{6,5}$
- Sudý a lichý počet – při velkém počtu dat je rozdíl věcně zanedbatelný

Průměr

- Aritmetický průměr = součet hodnot / počet případů
- Pouze u kardinálních proměnných
- Citlivý na extrémní hodnoty
- Průměrná mzda vs. mediánová mzda

Měsíčné příjmy hostů restaurace v tis. Kč

- **Příklad 1:**

- 11 hostů: 20, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 70, 75, 80
- Medián = 50k
- Průměr = 50,9k

- **Příklad 2:**

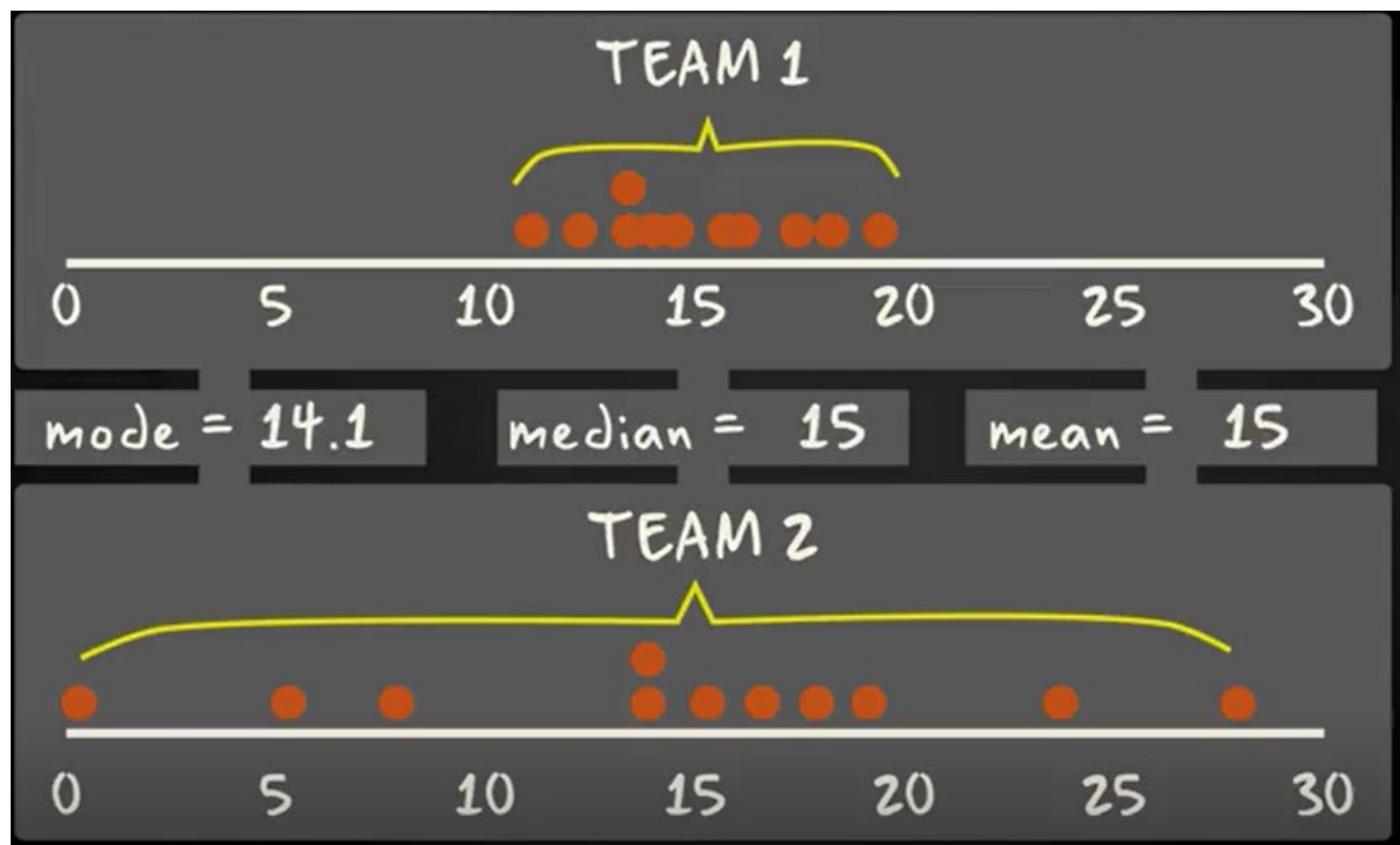
- 13 hostů: 20, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 70, 75, 80, 400, 450
- Medián = 55k
- Průměr = 108,5k

- **Příklad 3:**

- Do restaurace vstoupí Elon Musk a Bill Gates
- Medián = ?
- Průměr = ?

Míry centrální tendence

- Užitečné ukazatele, někdy však nemusí stačit
- Např. dva soubory dat mají stejné průměry, ale ve skutečnosti se dost odlišují
- Důležité je znát i míru rozptýlení dat (dispersion)

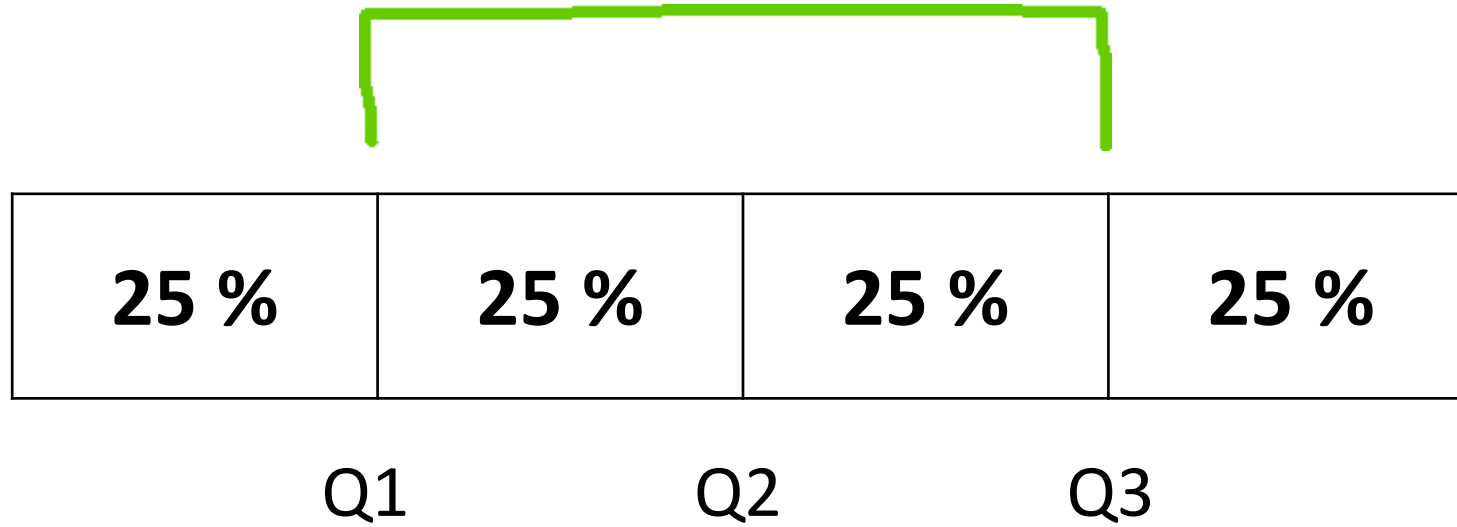

Mezikvartilové rozpětí

- Interquartile range (IQR)
- Umožňuje snížit citlivost na odlehlé případy
- Kvartily – hodnoty, které rozdělují soubor dat na 4 stejně velké skupiny
- První kvartil (Q1), druhý kvartil (Q2), třetí kvartil (Q3)

Mezikvartilové rozpětí

- **$IQR = Q3 - Q1$**

- Co je Q2?

Mezikvartilové rozpětí - postup

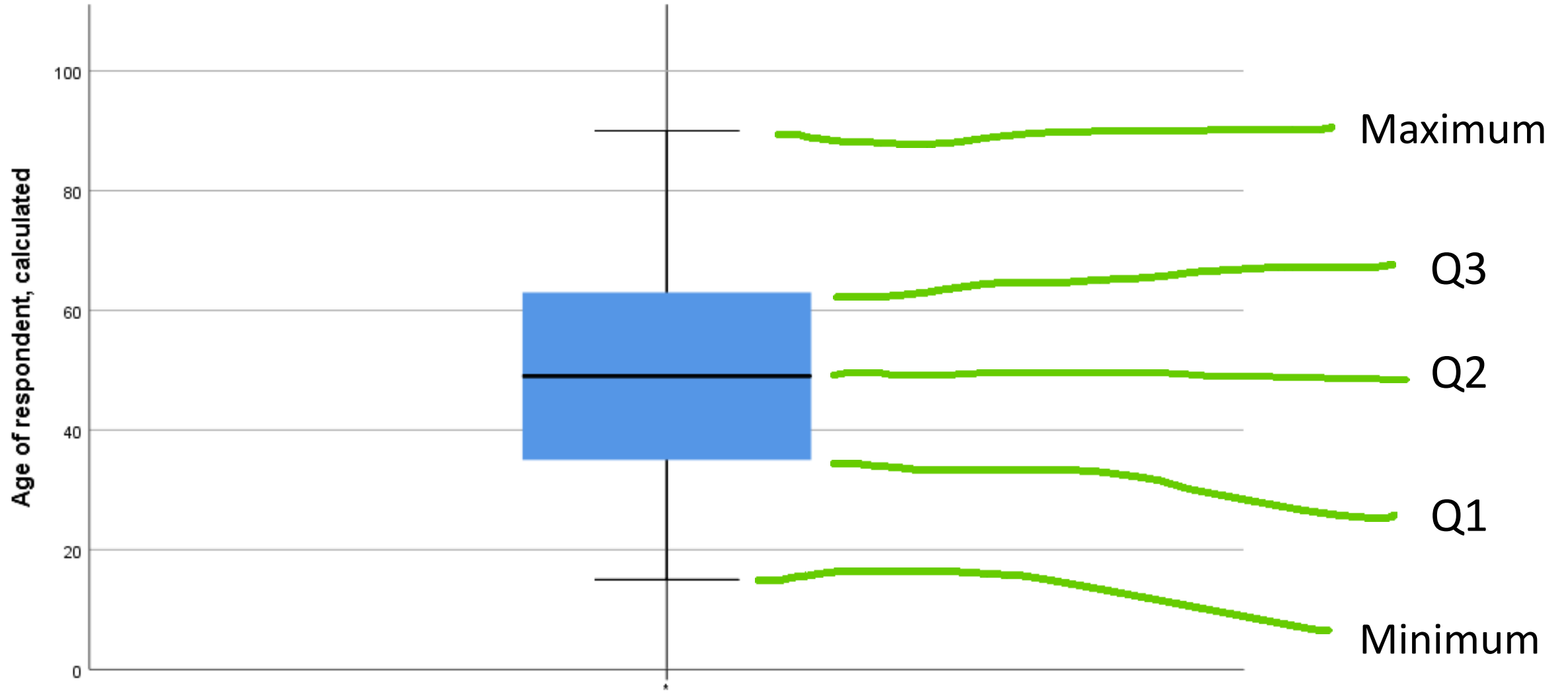
Najdeme Q1 a Q3

$$\text{IQR} = Q3 - Q1 = 31,2 - 4,3 = \mathbf{26,9}$$

Odlehlé případy (outliers)

- $< Q1 - 1,5 * IQR$
- $> Q3 + 1,5 * IQR$

- Outliers leží za těmito hodnotami
- Vhodné poznat pro určité druhy analýzy (vliv na výsledky)

- Spočítání nebo vizualizace pomocí krabicového grafu (boxplot)

Simple Boxplot of Age of respondent, calculated

Simple Boxplot of Internet use, how much time on typical day, in minutes

